

Het uiterlijk van Nederland heeft door de eeuwen heen flinke wijzigingen ondergaan. Vooral onze waterbeheersing, energievoorziening en landbouw droegen daaraan bij. Deze drie onderwerpen zullen in de nabije toekomst ingrijpende veranderingen ondergaan. Dat zal wederom een grote invloed hebben op het uiterlijk van ons land. Bodemkundigen kunnen eraan bijdragen dat dit zo goed mogelijk uitpakt, ook voor het aanzien van Nederland.

De Romeinse geschiedschrijver Plinius had geen hoge dunk van de bewoners van Nederland. Hij schrijft over een ongelukkig volk dat op terpen woont. Bij vloed zouden het net schepelingen zijn en bij eb eerder schipbreukelingen. Nederland wordt vaak Holland genoemd, en Holland betekent houtland. Ik heb bodemprofielen gezien met laagjes houtskool, restanten van bosbranden.

Gedurende eeuwen hebben onze voorouders op hout gestookt. Toen dat op was ging men over op het winnen en opstoken van de meters veen die grote delen van ons land bedekten.

De terpen bestaan nog steeds. Voor de droge voeten zijn zij niet meer nodig. Wat een werk is er verricht om later polders en dijken aan te leggen en landbouwgronden te draineren. Dat vroeg om een goede samenwerking tussen bestuurders en uitvoerders. Ons 'gepolder' is wereldberoemd geworden.

Door de klimaatverandering is de kans op intense buien maar ook op langdurige droogte groter geworden. Dat vraagt om maatregelen in de stad om ervoor te zorgen dat het water de huizen niet kan binnenlopen en dat huizen door de droogte niet gaan verzakken. Er zal een nieuwe visie moeten komen op de waterstaatkundige inrichting van onze steden, inclusief buffering van water.

Bodemkundigen kunnen hierbij nuttig werk verrichten. Op basis van de bodemopbouw kan veel over de oorspronkelijke waterhuishouding worden afgeleid. Met de waterstaatkundige inrichting rond onze grote rivieren zijn we volop bezig geweest. Ook de rest van ons platteland moet hydrologisch onder de loep worden genomen, in relatie tot landbouw en natuur. Ook hier is bufferen van water het parool. Terug met die prachtige meanders in onze beken, zou ik zeggen. Verder zal de landbouw op andere gewassen kunnen overgaan.

Het akkoord van Parijs en het einde van het aardgastijdperk nopen Nederland tot een ongekende koerswijziging op energiegebied. Meestal worden zon en wind als de toekomstige energiebronnen genoemd. Gemakshalve vergeet men dan de bodem. Het is de kunst om zonnepanelen en windmolens zodanig te plaatsen dat er zo min mogelijk last van wordt ondervonden. Wat dit betreft zijn gesloten bodemenergiesystemen in het voordeel, want je ziet er niets van. Bij het kiezen van de ruimte voor nieuwe woningen zou de geschiktheid van de bodem voor het toepassen van deze energiesystemen een belangrijke rol moeten spelen. Ook voor omstreden onderwerpen als kernenergie en opslag van kooldioxide in de bodem is bodemkundige inbreng essentieel. Een nog weinig besproken methode voor het opslaan van kooldioxide in de bodem is het aanleggen van moerassen, ook handig voor de waterbuffering, en het verhogen van het gehalte aan organische stof in de bodems van landbouwpercelen en natuurgebieden.

Dan nog de landbouw. Velen zijn van oordeel dat de intensieve landbouw in Nederland tegen haar grenzen aanloopt of die al overschrijdt. Het is fantastisch dat ons kleine land zo'n belangrijke exporteur is geworden van landbouwproducten. Maar alles wijst erop dat de landbouw circulair en meer extensief moet worden. Wij kunnen de boeren daarbij helpen door eerlijke prijzen voor hun producten te betalen. Een minder intensieve landbouw vraagt veel van agrarische bodemkundigen, bijvoorbeeld bij de geschiktheidsbepaling van de bodem voor gewassen en bij precisiebemesting. Forse ingrepen in landschap en bodem staan Nederland te wachten. Het zou een gemiste kans zijn als daarvoor te weinig bodemkundige kennis aanwezig is.